

Список використаних джерел:

1. Дуб, В. В. Синергія готельно-ресторанних комплексів та оздоровчих SPA-послуг / В. В. Дуб, К. Т. Костів // Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі : матеріали III Всеукраїн. наук.-практ. конф., 27 листоп. 2025 р. – Кропивницький : ЦНТУ, 2025. – С. 28–30 URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/18506> (дата звернення: 17.04.2026).
2. Костів, К. Т. Індустрія краси як невід’ємний компонент готельно-ресторанного бізнесу: сучасні тенденції та стратегії розвитку / К. Т. Костів, В. В. Дуб // Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., (Запоріжжя, 11–12 лист. 2025 р.). – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2025. – С. 454–457. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/17893> (дата звернення: 17.04.2026).
3. Попик М. М. Підвищення ефективності управління бізнес-процесами на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу / Р. С. Шулла, М. М. Попик, І. І. Січка // *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. – 2025. – Том 30. – Випуск 1 (103). – С. 67-73. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/71651> (дата звернення: 17.04.2026).

УДК 330.341.1:35

*Котік В. Д.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: к.е.н., доцент Кернасюк Ю. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ВІД НАУКОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ

Наукова інноваційна діяльність є ключовим фактором в проведенні досліджень та створенні розробок з подальшою їх комерціалізацією. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, забезпеченню технологічного суверенітету та зростанню добробуту населення.

Однак, попри наявний значний науковий потенціал, рівень витрат на дослідження і розробки в Україні залишається одним із найнижчих серед європейських країн і становить лише 0,3-0,4% від валового внутрішнього продукту [1-3]. При цьому ефективність комерціалізації результатів наукових досліджень є низькою, що призводить до переважання витрат над доходами від інноваційної діяльності та уповільнення інноваційного розвитку.

Формування доходів і витрат від наукової інноваційної діяльності має складний економічний характер і залежить від багатьох факторів. Насамперед, джерел фінансування, механізмів захисту інтелектуальної власності, взаємодії науки та бізнесу, державної політики стимулювання інновацій та інвестиційного клімату. Нинішня низька віддача від інвестицій в інновації негативно впливає на економічну ефективність наукових установ і підприємств, переважно державних, знижує мотивацію до розвитку інноваційної діяльності та гальмує

загальний технологічний прогрес країни. Ця проблема потребує комплексного аналізу економічних аспектів формування доходів і витрат від наукової інноваційної діяльності та розробки дієвих практичних рекомендацій щодо підвищення їх ефективності в сучасних ринкових умовах господарювання.

Під інноваційним продуктом в науковій установі розуміють результат інноваційної діяльності, що отримав практичну реалізацію у вигляді нового товару, технології або послуги і який при впровадженні у виробництво дає певний ефект. Наприклад, в наукових установах аграрного профілю досліджень агроінновацією можна вважати кінцевий результат впровадження новацій у вигляді сорту, гібрида, породи, засобу захисту рослин або тварин, технології вирощування тощо, який зумовив отримання прибутку або певного ефекту в формі економічного, соціального, екологічного та іншого [4]. Загально визнано, що ефект від упровадження наукових продуктів значно перевищує ефекти від збільшення капіталу чи ресурсів праці [5]. Саме ці аспекти безпосередньо і визначають актуальність вивчення даного питання.

Витрати на наукову інноваційну діяльність поділяються на поточні, що включають такі елементи як оплата праці, матеріали, послуги та капітальні видатки на обладнання, інфраструктуру та інше. Основним показником в науковій установі є кошторисні витрати на НДР.

Джерела фінансування наукової установи включають державний бюджет, кошти підприємств, гранти міжнародних організацій, інвестиції та кредити та інші статті надходжень. Для бюджетних установ характерна висока залежність від державного фінансування, що є нестабільним та досить часто не покриває в достатній мірі усіх витрат на наукову діяльність. Доходи від інноваційної діяльності формуються за рахунок продажу нової продукції, ліцензійних платежів (роялті), трансферу технологій, підвищення продуктивності праці та зниження собівартості. Серед ключових проблем слід виділити хронічне недофінансування науки, слабку взаємодію між науковими установами та бізнесом, недосконалість механізмів захисту інтелектуальної власності, високі адміністративні бар'єри та інвестиційні ризики. У результаті більшість наукових розробок залишаються некомерціалізованими.

Економічна ефективність інновацій суттєво залежить від стадії проходження їх життєвого циклу. На ранніх етапах фундаментальних досліджень і розробок домінують витрати, тоді як доходи зростають на стадіях комерційного впровадження та зрілості інновацій. Підвищення рівня ефективності формування доходів і витрат від наукової інноваційної діяльності вимагає комплексного підходу. Передусім, необхідно збільшити обсяг державних і приватних інвестицій, розвивати державно-приватне партнерство, удосконалити податкове стимулювання інновацій, посилити захист інтелектуальної власності та створити ефективні механізми трансферу технологій. Реалізація цих заходів сприятиме зростанню наукоємності вітчизняної економіки та її конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Юрчишена Л. В. Витрати на дослідження і розробки та рейтинг України в глобальному індексі інновацій. *Освітня аналітика України*. 2024. № 3 (29). С. 16-28. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2024-3-16-28>.
2. Кернасюк Ю. В. Витрати на освіту та науку в глобальному вимірі. *Освітня аналітика України*. 2025. №5 (37). С. 109-123. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2025-5-109-123>.
3. Харламова Г., Наумова М. Фінансування наукової сфери в Україні: проблематика та напрями змін. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2025. 2(227). С. 89-97. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/227-2/11>.
4. Бенда Р. В., Бондаренко А. С., Прядко Ю. М., Федоренко І. Є. Шляхи комерціалізації наукових розробок. *Зернові культури*. 2016. №10. С. 65-68.
5. Дяконенко О.І. Продуктивність наукової діяльності та її вплив на економіку України. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 2(30). С. 177-190. Doi: <https://doi.org/10.15407/dse2017.02.177>.

УДК 338.43:339.137.2:330.341.1

*Кулініч С. В.,
здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
(Науковий керівник: д.е.н., професор Зайченко В. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

АДАПТИВНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний етап розвитку аграрного сектору України характеризується глибокими трансформаційними процесами, що супроводжуються структурними зрушеннями, посиленням глобальної конкуренції, нестабільністю макроекономічного середовища та зростанням рівня ризиків. Особливого загострення ці процеси набули в умовах воєнного стану, що обумовлює необхідність переосмислення підходів до забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. У цих умовах ключового значення набуває формування адаптивних механізмів, здатних забезпечити гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища.

Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства доцільно розглядати як інтегральну характеристику його здатності ефективно функціонувати та розвиватися в умовах ринкової конкуренції, забезпечуючи стабільні економічні результати та стійкі позиції на внутрішніх і зовнішніх ринках [1]. Водночас у трансформаційній економіці ця категорія набуває динамічного характеру та тісно пов'язується із здатністю підприємства до адаптації.

Адаптивний механізм підвищення конкурентоспроможності слід трактувати як сукупність взаємопов'язаних організаційно-економічних, інституційних та